

MATERIAŁY
IV MIĘDZYNARODOWEJ
NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI

«PERSPEKTYWICZNE
OPRACOWANIA NAUKI
I TECHNIKI – 2008»

07-15 listopada 2008 roku

Volume 6
Ekonomiczne nauki

Przemysł
Nauka i studia
2008

могут стать новой формой территориальной организации хозяйства, способной придать дополнительный импульс развитию межрегиональных связей в условиях рыночной экономики. В этих целях необходимо: повысить участие ассоциаций в разработке и реализации целевых программ и инвестиционных проектов, имеющих межрегиональный характер или общедоупедеральное значение; межрегиональным ассоциациям необходимо принимать активное участие в разработке комплексного прогноза экономического и социального развития территорий, входящих в состав ассоциаций; усилить взаимодействие межрегиональных ассоциаций с органами управления доупедеральных округов.

Литература:

1. Буров М.П. Регулирование процессов экономической интеграции субъектов Российской Федерации: роль и место межрегиональных органов власти и общественных структур. – М.: Экономика, 2006.
2. Попаренко Я.В. Формирование межрегиональных административно-хозяйственных образований на современном этапе. – М.: Инфра-М, 2003.
3. См. указ. 1.
4. Там же.
5. См. указ. 2.

Воронков О.О.

Харківська національна академія міського господарства

ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ РЕГІОНУ

Аннотація. У статті обґрунтовано актуальність проведення реформування житлово-комунального господарства країни. Запропоновано нову систему взаємин між постачальниками житлово-комунальних послуг із споживачами, яка базується на підвищенні якості послуг і формуванні ринкових відносин.

Ключові слова: житлове господарство, енергозбереження, якість, енергоємність, житлово-комунальні послуги.

І. Введення. Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) України є найбільш важливою складовою в життєзабезпеченні українських громадян. Житлово-комунальні послуги (ЖКП) з своєї ролі в житті населення і вартості їх отримання займають лідируючі позиції, що говорить про значність ринку ЖКП, оскільки ними користується практично все населення. Для України проблеми ефективного

використання енергоресурсів в ЖКГ, яке займається питаннями створення комфортних умов для мешкання і життєдіяльності людини, має першорядне значення.

Питання раціонального використання енергоресурсів в ЖКГ знайшли віддзеркалення в наукових роботах вчених-економістів В.Н.Амітана, В.Н.Інякіна, Б.Т.Кліяненко, Н.І.Коніщевой, Р.А.Крамаренко, Р.І.Онїщука, В.П.Полуянова, В.І.Торкатюка, Л.М.Шутенко і ін. [1-3, 5, 6]

II. Постановка завдання. Функціонування підгалузей ЖКГ (тепло- і електропостачання, водопостачання і водовідведення, газопостачання) технологічно взаємозв'язане, тому реформування проблемної області вимагає одночасно диференційованого і комплексного підходу.

Необхідно звернути увагу на те, що всебічний системний аналіз проблемної ситуації, що склалася як в ЖКГ в цілому, так і в окремих його галузях, слід проводити з урахуванням комплексу різних чинників, а не тільки на підставі техніко-економічних показників. Тому при аналізі ситуації в ЖКГ, а головне – причин її виникнення, необхідно враховувати велику кількість чинників (рис. 1).

Рис. 1. Ключові чинники управління в ЖКГ

Тому при розв'язанні практично будь-якої задачі розвитку в ЖКГ, до якої б категорії вона не відносилася (технічна, економічна, політична і ін.), необхідно враховувати широкий спектр взаємозв'язаних з нею чинників, інакше ухвалені рішення може опинитися стратегічно невірним.

З погляду вказаного вище за складові для всіх підгалузей ЖКГ характерні такі особливості як високий рівень зносу основних фондів. Крім того, з технічної сторони в багатьох регіонах України має місце невідповідність параметрів встановленого устаткування і схем постачання ЖКП, низька кваліфікація персоналу підприємств ЖКГ, високі втрати тепла і води в мережах, оплата яких лягає на плечі кінцевого споживача, що є вельми вигідним для недобросовісних власників підприємств.

Одним з основних завдань при реформуванні ЖКГ є визначення джерел інвестицій. Часто об'єм необхідних інвестицій перевищує можливості регіонального бюджету, а для приватних інвесторів проблемні комунальні об'єкти є не привабливими.

III. Результати. Діяльність щодо енергозбереження в ЖКГ має свої особливості, які формують потреби в енергії без жорсткої регламентації. Наприклад, потреба в комфортних умовах житла може задовольнятися як за допомогою комбінації попиту на теплоізоляцію (одяг, будівельні матеріали і технології), так і шляхом використання різних енергоносіїв. І чим більше буде альтернативних рішень, тим різноманітніше енергозбережні заходи [4].

Однією з основних умов формування ринкового механізму є платоспроможність споживачів. Господарюючий суб'єкт повинен мати в своєму розпорядженні дохід, що є необхідним для задоволення потреби. Від цього залежить пошук шляхів задоволення потреби. Тому необхідне ієрархічне ранжирування методів енергозбереження в житловій сфері. У зв'язку з низькими доходами населення, практичною відсутністю оборотних коштів на балансі комунальних підприємств як основні шляхи енергозбереження часто використовують обмеження споживання енергії. Економія енергії, що розглядається як самообмеження, будь то часткова відмова від наявних або очікуваних зручностей або подальше обмеження свободи вибору індивіда шляхом адміністративної регламентації, призводять до зниження рівня якості житлових умов. Ці заходи повинні розглядатися тільки в короткостроковому періоді, оскільки вони продиктовані несприятливими обставинами внутрішнього характеру. Найбільш оптимальним рішенням енергетичної проблеми в житловій сфері є підвищення ефективності енергоспоживання.

У житловій сфері відсутня важлива інформація про джерела втрат і можливості раціонального витрачання енергії. Установа приладів обліку і регулювання, в першу чергу, тепла і гарячої води, дозволить зробити позитивний вплив на сукупний попит на ринку тепла, дозволить ширше впроваджувати енергозбережні технології. Винагородою за реалізацію програм з установки приладів обліку буде інформація, яка може стати новим чинником, що направлений на проведення енергозбережних заходів. Знання реальних об'ємів споживання енергії надасть можливості розробити комплексну програму з підвищення енергоефективності житла з використанням альтернативних варіантів.

Рішення питань енергозбереження в ЖКГ ускладнюється відсутністю істотного впливу кінцевого споживача на вибір тієї або іншої енергозберігаючої технології. Так, повсюдно існуюча система централізованого теплопостачання жодним чином не зацікавлена в скороченні виробництва теплової енергії. Всі зусилля, і зокрема впровадження енергозберігаючих технологій, вона направляє на вдосконалення технологічного устаткування котельних, утеплення теплотрас і інші технічні заходи. Відсутня зацікавленість в зниженні втрат і в ЖКГ, що обумовлено фінансово-економічною системою, що склалася в галузі.

Високий рівень енергоспоживання, що зберігається, в ЖКГ, і вкрай повільні темпи впровадження енергозберігаючих технологій викликані:

роз'єднаністю і низькою платоспроможністю кінцевого споживача. Існуюча система взаємин між населенням і житлово-комунальними підприємствами склалася в часи, коли оплата за послуги носила символічний характер, а підприємства ЖКГ одержували дотацію від держави. При цьому низький рівень послуг повністю відповідав рівню оплати;

незацікавленістю, енергогенеруючих підприємств в комплексному підході до питань енергозбереження. Збільшення об'єму продукції, що випускається, веде до зниження питомих постійних витрат, що наприкінці підвищує доходи і прибуток підприємства. Отже, впровадження енергозберігаючих заходів, що направлені на скорочення об'єму відпущеної енергії, підприємству невигідно. Тому дотепер росте об'єм втрат при транспортуванні енергоресурсів, які оплачують кінцеві споживачі, що не мають приладів обліку енергії;

нерозвиненістю механізму місцевого самоврядування. В першу чергу, проблема впровадження енергозберігаючих технологій в ЖКГ повинна бути в колі уваги органів місцевого самоврядування, оскільки вони є координаторами і організаторами взаємин в територіальній общині, і їхні інтереси – це підвищення якості життя громадян і стабільна рентабельність підприємств регіону;

відсутністю ринкових відносин між підприємствами ЖКГ і кінцевими споживачами. Комунальні підприємства є природними монополістами: альтернативної водопровідної або каналізаційної мережі не існує і прокласти її неможливо, тому споживачі комунальних послуг відчують на собі диктат цін, кількості і якості продукції, що надається. Житлові підприємства, які можуть працювати в ринкових умовах, непривабливі для підприємців із-за низьких доходів, відсутності кваліфікованої робочої сили, низького технічного рівня житлового господарства.

Тому необхідно відійти від формування програм енергозбереження за галузевим принципом, а перейти на технологічний, коли кінцевий споживач одержуватиме якнайповніше задоволення своїх потреб в умовах економії енергоресурсів.

Впровадження енергозберігаючих технологій в ЖКГ дозволяє пов'язати часті суперечливі економічні інтереси держави, територіальної общини в особі органів місцевого самоврядування, підприємств ЖКГ і конкретних споживачів послуг. Знайти динамічну і одночасно оптимальну форму рівноваги цих інтересів – важливе економічне завдання.

Тривала реформа галузі, штучне стримування розвитку ринкових відносин, «соціальне утриманство» споживачів – основні причини відставання галузі. ЖКГ як і раніше має витратний характер. Причиною енергетичних втрат і недостатньої соціальної спрямованості ЖКП разом з технічними умовами впровадження енергозберіжних технологій необхідно назвати відсутність конкуренції на ринку послуг.

Аналіз процесу впровадження енергозберіжних заходів показав, що внутрішні і зовнішні спонукаючі сили на сучасному етапі розвитку економіки України недостатньо ефективні. Соціально-економічні детермінанти, що роблять істотний вплив на поведінку домашнього господарства, і діяльність комунальних підприємств, можуть бути детально і цілеспрямовано досліджені лише після того, як доведена їх економічна доцільність і раціональність відповідно до інтересів економії енергоресурсів. Отже, галузь потребує розробку методів реформування механізму впровадження енергозберіжних технологій в ЖКГ регіону, що направлені на підвищення економічних показників діяльності підприємств галузі.

IV. Висновки. 1. ЖКГ є об'єктом управління регіональних органів влади внаслідок того, що специфічні галузеві особливості ЖКГ вимагають посилення координуючої, регулюючої і контролюючої ролі органів місцевого самоврядування.

2. ЖКГ, будучи складним інженерно-технічним комплексом, об'єднуючим велику частину основних засобів країни, відчуває фінансову нестабільність, яка викликана низьким рівнем відшкодування споживачами витрат на виробництво послуг, неузгодженістю інтересів виробників і споживачів при формуванні тарифів на послуги, високим рівнем енергоспоживання комунальною енергетикою і житловим фондом.

3. Висока енергоємність ЖКП обумовлена недостатнім рівнем технічного стану технологічної оснащеності виробництва, що в умовах дефіциту власних енергоресурсів вимагає формування ефективного механізму впровадження енергозберіжних технологій в ЖКГ регіону.

4. Впровадження енергозберіжних технологій в ЖКГ регіону повинне здійснюватися через зовнішню і внутрішню спонуку суб'єктів процесу енергозбереження шляхом узгодження інтересів виробників і споживачів на основі створення конкурентного середовища, ринкового механізму формування тарифів на послуги, впровадження договірної системи обліку споживання енергоресурсів в галузі.

5. Впровадження енергозберіжних технологій, як в житловому фонді, так і на комунальних підприємствах – є найважливішим завданням, рішення якого покликане забезпечити підвищення соціально-економічної ефективності господарської діяльності за рахунок постійного пошуку і оптимізації конкретних управлінських рішень з зниження енергоємності ЖКП.

6. Впровадження комерційного розрахунку до практики ЖКГ є основною умовою адаптації галузі до ринку і припускає відшкодування поточних і капітальних витрат за рахунок власних коштів, що знижує навантаження як на державний, так і на місцевий бюджети. Вільний вибір постачальників і відповідальність за порушення умов контрактів є можливим за умови зміни власності, тобто переходу підприємств ЖКГ на приватну або корпоративну власність.

7. Механізм впровадження енергозберіжних технологій в ЖКГ регіону, заснований на принципах законодавчого і нормативного забезпечення енергозбереження, державній інвестиційній і фінансовій підтримці, ринкового регулювання економічних інтересів виробників і споживачів ЖКП, є системою дій, що направлені на зниження енергоємності і собівартості послуг ЖКГ.

Література:

1. Амитан В.Н., Потапова Н.Н. Формирование механизма ресурсосбережения // Экономика та право. – 2001. № 4 (28). – С.20 – 27.
2. Инякин В.Н. Проблемы и перспективы энергосбережения в Украине // Управление экономикой переходного периода. Донецк: ИЭП НАН Украины. 2002. С.54-56.
3. Конищева Н.И. Региональные резервы ресурсосбережения / АН УССР. Инт экономики пром-сти; Отв. ред. Н.Г. Чумаченко. – К.: Наук. думка, 1989. – 168 с.
4. Кравцова Л.В. Економічний механізм мотивації впровадження енергозберігаючих технологій у житлово-комунальне господарство: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х., 2006. – 20 с.
5. Онипук Г.І. Житлово-комунальна реформа – основа соціально-економічного розвитку населених пунктів // Схід. 2001. № 5 (42). С.28-32.
6. Шутенко Л.Н. Технологические основы формирования и оптимизации жизненного цикла городского жилого фонда (теория, практика, перспективы). Х.: Майдан, 2002. 1054 с.

Мельничук М.В.

Всероссийская государственная налоговая академия Минфина РФ

ВЗАИМОСВЯЗЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ С ДИВЕРГЕНЦИЕЙ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ (2000-2006 Г)

В настоящее время в России, на фоне экономического роста, особую остроту приобретает проблема неравномерности развития экономического пространства страны.

Проблема сопряжения экономического роста и дивергенции доходов имеет множество разнообразных аспектов. Так, явление экономического роста представляет собой типично макроэкономическую проблему и характеризуется соответствующими агрегированными статистическими показателями – валовым внутренним продуктом (ВВП) и валовым национальным продуктом (ВНП). Между тем высокие темпы роста ВВП еще ничего не говорят о том, как живут люди. Это связано с тем, что множество хозяйствующих субъектов экономики неоднородно и произведенный доход может сосредоточиться в небольшой социальной группе, в то время как остальная часть населения может не получить